

ISSN 1819-5377 print / ISSN 1993-3509 online

ЕКОНОМІКА БУДІВНИЦТВА І МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА
ЭКОНОМИКА СТРОИТЕЛЬСТВА И ГОРОДСКОГО ХОЗЯЙСТВА
ECONOMICS OF CIVIL ENGINEERING AND MUNICIPAL ECONOMY

2015, ТОМ 11, НОМЕР 1, 15–21

УДК 330.342.146

ВИЗНАЧЕННЯ СТРАТЕГІЙ АКТИВІЗАЦІЇ ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ДОНБАСІ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

М. Ф. Іванов

*Донбаська національна академія будівництва і архітектури,
2, вул. Державіна, м. Макіївка, Донецька обл., Україна, 86123.*

E-mail: manage_nasa@mail.ru

Отримана 30 січня 2015; прийнята 27 березня 2015.

Анотація. Визначення стратегій активізації інноваційно-інвестиційної діяльності базується на застосуванні методів стратегічного управління і маркетингу, що пов'язано насамперед з розширенням маркетингових можливостей і комунікаційних зв'язків для розвитку Донбаського регіону в сучасних умовах. На рівні Донбасу, включаючи Донецьку та Луганську області, пропонується розробити для сучасних умов семицільову програму «Донбас–Схід–Захід–2017 рік», яка становить основу регіональної системи активізації інноваційно-інвестиційного розвитку Донбасу.

Ключові слова: інноваційно-інвестиційна діяльність, стратегічне управління, стратегічний маркетинг, регіональна програма розвитку, інноваційно-інвестиційна інфраструктура.

ОПРЕДЕЛЕНИЕ СТРАТЕГИЙ АКТИВИЗАЦИИ ИННОВАЦИОННО-ИНВЕСТИЦИОННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ В ДОНБАССЕ В СОВРЕМЕННЫХ УСЛОВИЯХ

М. Ф. Иванов

*Донбасская национальная академия строительства и архитектуры,
2, ул. Державина, г. Макеевка, Донецкая обл., Украина, 86123.*

E-mail: manage_nasa@mail.ru

Получена 30 января 2015; принята 27 марта 2015.

Аннотация. Определение стратегий активизации инновационно-инвестиционной деятельности базируется на использовании методов стратегического управления и маркетинга и связано прежде всего с расширением маркетинговых возможностей и коммуникационных связей для развития Донбасского региона в современных условиях. На уровне Донбасса, включая Донецкую и Луганскую области, предлагается разработать для современных условий семицелевую программу «Донбасс–Восток–Запад–2017год», которая составляет основание региональной системы активизации инновационно-инвестиционного развития Донбасса.

Ключевые слова: инновационно-инвестиционная деятельность, стратегическое управление, стратегический маркетинг, региональная программа развития, инновационно-инвестиционная инфраструктура.

DEFINITION OF STRATEGIES FOR STRENGTHENING INNOVATION AND INVESTMENT ACTIVITY IN THE DONBAS REGION IN MODERN CONDITIONS

Myhailo Ivanov

*Donbas National Academy of Civil Engineering and Architecture,
2, Derzhavina Str., Makiyivka, Donetsk Region, Ukraine, 86123.*

E-mail: manage_nasa@mail.ru

Received 30 January 2015; accepted 27 March 2015.

Abstract. Definition of strategies for strengthening innovation and investment activities is based on the use of methods of strategic management and marketing, and is associated primarily with the expansion of marketing opportunities and communication wigeons for the development of Donbass region in modern conditions. At the level of Donbass, including the Donetsk and Luhansk regions, it is proposed to develop for modern russowii semislave program «Donbass–East–West–2017», which is the basis of a regional system for the promotion of innovation and investment development of Donbass.

Keywords: innovative-investment activity, strategic management, strategic marketing, regional development program, the innovation investment-border infrastructure.

Постановка проблеми

Актуальність проблем розробки стратегій активізації інноваційно-інвестиційної діяльності у Донбаському регіоні визначається як особлива, зважаючи на сучасні воєнні, соціально-економічні умови в Україні. Донбас потребує насамперед встановлення миру та залучення інвестицій у регіон для відновлення економіки, що в сучасному світі визначається розвитком інноваційної сфери. При цьому на основі Мінських угод необхідно враховувати цілий ряд моментів, по-перше, особливий статус Донбасу в Україні, по-друге, розширення транскордонного співробітництва Донецької і Луганської республік із регіонами Російської Федерації. Необхідно підкреслити, що у Росії у наш час відбувається становлення та розвиток інноваційного типу економіки [1], що дає можливість вивчення їх досвіду по створенню національної та регіональної інноваційних систем. Таким чином, дуже актуальним виступає потреба розробки для Донбасу регіональної стратегії активізації інноваційно-інвестиційної діяльності в сучасних умовах.

Аналіз досліджень і публікацій із проблеми

Дослідженню проблем розробки інноваційних та інвестиційних стратегій розвитку на наці-

ональному та регіональному рівнях присвячені наукові праці таких вітчизняних та зарубіжних вчених-економістів: М. І. Туган-Барановського, В. М. Геєця, В. О. Онікієнко, З. С. Варналія, М. Г. Чумаченко, О. І. Амоші, В. В. Дорофійенка, В. Г. Федоренко, М. І. Долишнього, В. М. Василенко, Ю. В. Орловської, В. О. Оніщенко, Д. М. Стенченко, В. Н. Амітана, М. В. Ігошина, Д. Г. Львова, Й. Шумпетера, М. Кондратьєва, Г. Менш, І. Т. Балабанова, Р. А. Фатхудинова та інш. [1–3]. Водночас в сучасних умовах України дуже актуальним є розробка стратегії активізації інноваційно-інвестиційної діяльності в Донбаському регіоні.

Формування мети

Метою дослідження є розробка стратегій активізації інноваційно-інвестиційної діяльності в Донбаському регіоні в сучасних соціально-економічних умовах в Україні.

Виклад основного матеріалу

Автором розроблені методологічні основи створення організаційно-економічних механізмів активізації інноваційно-інвестиційної діяльності та визначення стратегій міжрегіонального розвитку зазначених механізмів у регіонах України, які включають застосування методів

стратегічного управління та маркетингу, стратегічного (ідеалізованого) проектування, експертних оцінок, структурно-логічного і економіко-математичного моделювання [4–8].

Розробка вказаних стратегій пов'язана насамперед з розширенням маркетингових можливостей і комунікаційних зв'язків для розвитку конкретного регіону, у першу чергу з розвитком інноваційно-інвестиційної інфраструктури в цьому регіоні і формуванням нового іміджу регіону. З метою встановлення нових всередині регіональних і міжрегіональних зв'язків конкретного регіону доцільно виділити наступні комунікаційні цілі: координаційний рівень «А» – взаємодія і партнерські відносини міст та районів у межах першої області, що входить у конкретний регіон; координаційний рівень «Б» – взаємодія і партнерські відносини міст та районів у межах другої області, що входить у конкретний регіон, і т. д.; координаційний рівень «R» – взаємодія і партнерські відносини міст та районів у межах всіх областей, що утворюють конкретний регіон.

Визначення вказаних стратегій при розробці модельної регіональної програми «Україна–конкретний регіон–Схід–Захід–2017 рік» (УКРСЗ-2017) повинно бути націлено на більш тісну і довірчу координацію регіональної політики з активізації інноваційно-інвестиційної діяльності насамперед на координаційному рівні «R», тобто в цілому в масштабі конкретного регіону.

На основі розроблених автором методичних основ визначення стратегій розвитку організаційно-економічних механізмів активізації інноваційно-інвестиційної діяльності в конкретних регіонах України та Росії були визначені перспективні стратегії зазначеної діяльності на рівні Донбаського регіону.

На рівні Донбасу, включаючи Донецьку і Луганську області, доцільно розробити відповідну семицільову програму «Донбас–Схід–Захід–2017 рік» (ДСЗ-2017), яка б мала наступні дві складові частини: окремо для Донецької і Луганської областей. Це обґрунтовано тим, що провідними галузями для Донбаського регіону у вихідному стані є вугільна промисловість, металургія та енергетика. При цьому саме вугільна промисловість є основною сировинною базою і для металургії, і для енергети-

ки. З урахуванням специфіки і особливостей Донбаського регіону сім стратегічних цілей у регіональній програмі ДСЗ-2017 можуть бути визначені у такий спосіб:

- 1-а стратегічна ціль: «Інформація, створення телекомунікаційних мереж, системи технологічних парків і технополісів з реалізацією регіональних науково-технічних програм»;
- 2-а стратегічна ціль: «Спеціальна економічна зона, фінанси, ризиковий капітал, міжнародні товарні і фондові біржі»;
- 3-я стратегічна ціль: «Експорт, транзит і реструктуризація регіональної економіки»;
- 4-а стратегічна ціль: «Вугілля, метал, енергетика, енергозбереження і новітні технології»;
- 5-а стратегічна ціль: «Інвестиційно-будівельна діяльність і реконструкція підприємств і споруд»;
- 6-а стратегічна ціль: «Стратегічні міжнародні союзи, космос, наука»;
- 7-а стратегічна ціль: «Освіта і підготовка інноваційних і інвестиційних підприємств».

Використання системи експертних оцінок і методики «мозкового штурму» («Pattern») дозволяють забезпечити адаптацію модельної регіональної програми УКРСЗ-2017 до умов і потреб Донбасу. Одночасно система оцінювання і розробки пропозицій у регіональну програму ДСЗ-2017 повинна здійснюватися з урахуванням інтересів Асоціації керівників і підприємців регіону, асоціації банківсько-кредитних установ регіону, Конгресу громадських організацій регіону та ін. Узгодження всіх пріоритетів і пропозицій можливо на запропонованій Асамблеї розвитку Донбасу, де повинні бути представлені суб'єкти регіонального розвитку Донецької і Луганської областей, а також зацікавлені суб'єкти Дніпропетровської, Запорізької, Харківської, та ін. областей України і Ростовської та ін. областей Росії.

Регіональна програма «ДСЗ-2017» визначає наступну першу стратегічну ціль – «Інформація, створення телекомунікаційних мереж, системи технологічних парків і технополісів з реалізацією національних і регіональних науково-технічних програм в Донбаському регіоні». Для встановлення комунікаційних зв'язків з існуючими російськими та українськими

інформаційними центрами міжнародної торгівлі і телекомунікацій створюються відповідні інформаційні центри міжнародної торгівлі в Донецьку і Луганську, а також Донбаський інтегрований інформаційний Центр міжнародної торгівлі і телекомунікацій у м. Макіївці. Це пояснюється тим, що Макіївка є типовим містом Донбаського регіону з перевагою підприємств вугільної промисловості і металургії, який сприймається в регіоні як «Донбас в мініатюрі». Крім цього, на межі Донецька та Макіївки в зеленій зоні пропонується створення академічного наукового містечка з інноваційно-інвестиційного проекту «Донбаський технологічний край» (Донбастехнокрай) на основі використання інформаційних технологій. У провідних містах Донбаського регіону, а саме: Горлівка, Єнакієве, Алчевськ, Шахтарськ, Червоний Промінь, Краснодон, Антрацит, Сніжне – будуть розгортатися інформаційні порти і центри з забезпечення інтегрованої телекомунікаційної мережі для функціонування Донбаського інформаційного центру міжнародної торгівлі і телекомунікацій.

З метою реалізації регіональної ідеї лідерства в інноваційно-інвестиційній сфері новий імідж Донбасу як лідера регіональної експортно-орієнтованої економіки і інноваційно-інвестиційного прогресу дозволяє ставити цілі з досягнення Донецьком, Луганськом, Макіївкою та іншими містами Донбаського регіону лідерства в науково-технічному прогресі, в оволодінні новітніми технологіями і виробництві конкурентоспроможної на світовому ринку продукції.

Новий імідж Донбасу як міжнародного лідера в інноваційно-інвестиційній сфері допоможуть створити системи технологічних парків і технополісу, насамперед у Донецько-Макіївській агломерації, у Луганську, а потім і в інших провідних містах Донбаського регіону. Щодо цього доцільними є розробка, по-перше, менеджерської концепції «Донбаська модель» із створення нового іміджу Донбасу та спеціальної економічної чи офшорної зони розвитку маркетингових можливостей і реструктуризації регіональної економіки за інноваційно-інвестиційним напрямком, а по-друге, розробка та реалізація міжнародного інноваційно-інвестиційного проекту «Донбастехнокрай» із створен-

ня і функціонування технополісу (наукограду) на базі Донецько-Макіївської агломерації. Як аналог концепції «Донбастехнокрай» може виступати менеджерська концепція «Сколкове» з активізації інноваційно-інвестиційної діяльності в регіонах Росії.

Друга стратегічна ціль регіональної програми ДСЗ-2017 «Спеціальна економічна зона, фінанси, ризиковий капітал, міжнародні товарні і фондові біржі» передбачає створення і функціонування в Донецьку і Луганську обласних філій пропонованого Банку реконструкції та розвитку Донбасу, а також представництв української, російської та міжнародних товарної і фондової бірж. З метою концентрації регіональних інвестиційних і фінансових ресурсів економічно виправданим є створення регіонального інвестиційного Банку реконструкції і розвитку Донбасу. На шляху до побудови цього банку доцільним є створення і функціонування Донбаської фінансової корпорації, засновниками якої можуть бути провідні банки, страхові компанії, фінансово-промислові групи (ФПГ) і підприємства Донбасу та світу.

Доцільним є організація Кабінетом Міністрів Донецької і Луганської республік, підприємствами, ФПГ та організаціями регіону Донбаської інноваційно-фінансової групи (ДІФгруп) і Донбаської корпорації з розвитку регіону (ДонКР). ДІФгруп і ДонКР мають на меті активізувати інноваційно-інвестиційну діяльність у Донбаському регіоні на основі міжрегіонального і міжнародного співробітництва. ДІФгруп і ДонКР доцільно створити як акціонерні товариства типу «холдинг». Вони повинні засновувати свою діяльність на принципах спільного фінансування та державно-публічного партнерства для реалізації інноваційних і інвестиційних проектів у Донбасі і інших регіонах України та Росії з орієнтацією на міжнародний акціонерний капітал, у тому числі і венчурний капітал.

Третя стратегічна ціль регіональної програми ДСЗ-2017 передбачає насамперед розвиток експортно-орієнтованих підприємств Донбасу разом із ФПГ, міжнародної транзитної інфраструктури, а також реструктуризацію регіональної економіки в інноваційному напрямку. Оптимізація гірничо-металургійного і енергетичного комплексів Донбасу, а також удоскона-

лювання в інноваційному напрямку провідних ФПГ, основні підприємства яких функціонують у регіоні, дозволить розширити в Донбаському регіоні перспективні види економічної діяльності: машинобудування, приладобудування, автобудування, мікроелектроніку, а також створити матеріально-технічну базу для виробництва комп'ютерів, супутників, роботів та інших інноваційних товарів і послуг. Для досягнення зазначених цілей служить реалізація запропонованого інноваційно-інвестиційного проекту «Донбастехнокрай».

Четверта стратегічна ціль регіональної програми ДСЗ-2017 спрямована на розвиток вугільно-металургійного і енергетичного комплексів Донбасу на основі інноваційного напрямку функціонування ФПГ, концернів та ін. зі створення технологічного ланцюжка «шахта-збагачувальна фабрика-коксохімзавод-металургійний завод» або «шахта-ТЕС» або «шахта-збагачувальна фабрика-ТЕС». При цьому забезпечується інноваційно-інвестиційний розвиток зазначених виробничих комплексів, а також освоєння нетрадиційних джерел одержання енергії (вітроенергетика, сонячна енергетика, цирконієва енергетика і ін.). При цьому паралельно розробляється та реалізується Програма енергоощадження в регіоні, що включає перехід на енергоощадні технології і відповідні організаційно-економічні механізми. Програма енергоощадження реалізується не тільки в сфері виробництва, але і у житлово-комунальній сфері.

П'ята стратегічна ціль програми ДСЗ-2017 пов'язана з розвитком міжнародних науково-технічних, інноваційно-інвестиційних та інших зв'язків. ДІФгруп, ФПГ та інші учасники зовнішньоекономічних зв'язків здатні встановити тісні міжнародні контакти із трансферту технологій, з проведення спільних наукових досліджень і реалізації інноваційно-інвестиційних проектів. Для досягнення зазначених цілей доцільно організувати проведення Донбаської міжнародної інноваційно-інвестиційної виставки за типом Гюннерверської у Німеччині. Велику роль у цьому покликані зіграти Донецька і Луганська торгово-промислові палати, ФПГ і ін. При цьому варто орієнтуватися на перспективні напрямки в глобалізації світової економіки, пов'язані зі створенням міжнародного

транспортно-інформаційного мосту «Схід-Захід», що може включати Донбаський регіон як опорну сполучну ланку як усередині України, так і в міжнародному напрямку «Схід-Захід». Одночасно необхідно створення міжрегіональних і міжнародних союзів Донбасу як з іншими регіонами України, так і міжнародним транспортно-інформаційним мостом «Схід-Захід»: Японія-Китай-Казахстан-Росія-ЄС-США та ін. держави. Донбаський регіон потребує «прориву» до інформаційних і космічних технологій, новітніх технологій одержання енергоресурсів, нових матеріалів і т. д. Провідну роль у цих процесах будуть відігравати ВНЗ, НДІ, а також реалізація інноваційно-інвестиційного проекту «Донбастехнокрай» із створення технополісу (наукограду).

Шоста стратегічна ціль регіональної стратегічної програми ДСЗ-2017 «Інвестиційно-будівельна діяльність і реконструкція підприємств і споруд» повинна бути пов'язана з модернізацією регіональної економіки та розвитком містобудівної діяльності та благоустроєм територій Донбаського регіону. Інвестиційно-будівельна діяльність має можливість отримувати в Донбаському регіоні із створенням спеціальної економічної зони значний імпульс для досягнення «інвестиційно-будівельного буму». Так само інвестиційно-будівельна діяльність тісно пов'язана з інноваційною діяльністю в регіоні, зі структурною перебудовою економіки Донбасу. Все це робить необхідними реконструкцію і модернізацію існуючих підприємств Донбаського регіону, а при необхідності і будівництво нових підприємств для світового ринку (комп'ютери, супутники, програмне забезпечення, біотехнології, мережі комунікацій, штучний інтелект, мікроелектроніка та ін.). З метою реалізації даної стратегічної цілі і усього комплексу цілей регіональної програми ДСЗ-2017 доцільно створення і функціонування, як вже було вказано вище, Донбаської корпорації з розвитку регіону, а також асоціації інвесторів Донбасу. При цьому необхідно здійснити організацію та функціонування Банку реконструкції і розвитку Донбасу, а також інвестиційних і венчурних фондів, які розширюють інвестиційні ресурси регіону на основі широкого співробітництва з Європейським

банком реконструкції і розвитку, Світовим банком і іншими міжнародними фінансово-кредитними інститутами.

Сьома стратегічна ціль регіональної програми ДСЗ-2017 націлена на кадрове забезпечення переходу економіки Донбасу на інноваційно-інвестиційну модель розвитку шляхом реалізації менеджерської концепції «Донбаська модель», інноваційно-інвестиційного проекту «Донбастехнокрай» із створення технополісу (наукограду), а також безлічі інших інвестиційних і інноваційних проектів. На всіх стадіях підготовки і реалізації вищевказаних інноваційно-інвестиційних проектів буде потрібна погоджена робота органів регіонального і місцевого самоврядування, фахівців ФПП, підприємств, організацій, а також створення нових інвестиційних, інноваційних, інформаційних та інших компаній і фірм. Здійснення міжрегіональних та всередині регіональних стратегій інноваційного лідерства підвищує попит на фахівців у сфері інноваційного та інвестиційного менеджменту, маркетингу, економіки підприємств, фінансів та інших нових спеціальностей, однак підвищу-

ються вимоги до їхнього рівня спеціалізації і якості знань.

Висновки

Розробка стратегій активізації інноваційно-інвестиційної діяльності в Донбаському регіоні потребує застосування відповідних методичних основ, які включають використання методів стратегічного управління та маркетингу, стратегічного (ідеалізованого) проектування, експертних оцінок, структурно-логічного і економіко-математичного моделювання. Для розробки вказаних стратегій на рівні Донбасу, включаючи Донецьку і Луганську області, доцільно розробити регіональну семицільову програму «Донбас–Схід–Захід–2017 рік» (ДСЗ-2017), яка б мала наступні дві складові частини: окремо для Донецької і Луганської областей. Визначені сім стратегічних цілей для розвитку Донбаського регіону на період до 2017 року становлять структуру організаційно-економічного механізму управління регіональним розвитком Донбасу на основі активізації інноваційно-інвестиційної діяльності в регіоні в сучасних умовах.

Література

1. Корчагин, Ю. А. Современная экономика России [Текст] / Ю. А. Корчагин. – 2-е изд., доп. и перераб. – Ростов-на-Дону : Феникс, 2008. – 670 с. – ISBN 978-5-222-14027-7.
2. Регіональна політика та механізми її реалізації [Текст] / [за ред. М. І. Долішнього]. – К. : Наукова думка, 2003. – 503 с.
3. Онікієнко, В. В. Розвиток національної інноваційної системи на етапі становлення в Україні постіндустріального суспільства [Текст] / В. В. Онікієнко, Л. М. Ємельяненко ; НАН України, Рада по вивченню продукт. сил України. – К. : [б. в.], 2008. – 68 с.
4. Акофф, Р. Л. Идеализированное проектирование: как предотвратить завтрашний кризис сегодня. Создание будущего организации [Текст] / Р. Л. Акофф, Д. Магидсон, Г. Д. Эдисон ; пер. с англ. Ф. П. Тарасенко. – Днепропетровск : Баланс Бизнес Букс, 2007. – 265 с.
5. Ансофф, И. Новая корпоративная стратегия [Текст] / И. Ансофф. - СПб. : Питер Ком, 1999. – 416 с.
6. Тацуно, Ш. Стратегия-технополисы [Текст] : [науч. изд.] : пер. с англ. / Ш. Тацуно. – М. : Прогресс, 1989. – 344 с. – ISBN 0-89303885-7.

References

1. Korchagin, Yu. A. Modern economics of Russia. 2nd edition, revised and supplemented. Rostov-on-Don: Feniks, 2008. 670 p. ISBN 978-5-222-14027-7. (in Russian)
2. Dolyshniy, M. I. (Ed.) Regional policy and mechanisms of its realization. Kyiv: Scientific thought, 2003. 503 p. (in Ukrainian)
3. Onikienko, V. V.; Yemelyanenko, L. M. Development of the national innovative system on the stage of establishing in Ukraine of postindustrial society. Kyiv: [s. n.], 2008. 68 p. (in Ukrainian)
4. Akoff, R. L.; Magidson, D.; Edison, G. D.; translated from English by F. P. Tarasenko. Idealized design: how to prevent tomorrow crises today. Creation of organization future. Dnipropetrovsk: Balance Business Books, 2007. 265 p. (in Russian)
5. Ansoff, I. New corporate strategy. St. Petersburg: Piter Kom, 1999. 416 p. (in Russian)
6. Tatsuno, Sh. The technopolis strategy. Moscow: Progress, 1989. 344 p. ISBN 0-89303885-7. (in Russian)
7. Holod, B. I.; Tkachenko, V. A.; Tian, R. B.; Chimshit, S. I.; Shchukin, A. I. Edited by V. A. Tkachenko. Basis of competitive position and innovative development. Donetsk: Monolith, 2008. 475 p. (in Russian)

7. Основы конкурентных преимуществ и инновационного развития [Текст] : Монография / Б. И. Холод, В. А. Ткаченко, Р. Б. Тяп, С. И. Чимшит, А. И. Шукин ; Под общ. и науч. ред. проф. В. А. Ткаченко. – Д. : Монолит, 2008. – 475 с.
8. Державна регіональна політика України: особливості та стратегічні пріоритети [Текст] : Монографія / З. С. Варналій, В. Є. Воротін, В. С. Куйбіда, Е. М. Лібанова, Ю. В. Макогон [та ін.] ; за ред. З. С. Варналія. – К. : НІСД, 2007. – 768 с.
9. Активізація інноваційної діяльності: організаційно-правове та соціально-економічне забезпечення [Текст] : монографія / О. І. Амоша, В. П. Антонюк, А. І. Землянкін [та ін.] ; НАН України, Ін-т економіки пром-сті. – Донецьк : [б. в.], 2007. – 327 с. – ISBN 978-966-02-4246-3.
10. Ляшенко, В. И. Наноэкономика, nanoиндустрия, нанотехнологии: проблемы и перспективы развития и управления в славянских странах СНГ [Текст] / В. И. Ляшенко, К. В. Павлов ; РАН, Кольский науч. центр. Ин-т экон. проблем, НАН Украины, Ин-т экономики пром-сти. – Донецк : [б. и.] ; Мурманск : [б. и.], 2007. – 264 с. – (Серия «Экономическое славяноведение» ; кн. 3). – ISBN 5-7029-0288-2.
8. Varnaliia, Z. S.; Vorotin, V. E.; Kuibida, V. S.; Libanova, E. M.; Makogon, Yu. V. et al. Edited by Z. S. Varnaliia. State regional policy of Ukraine: peculiarities and strategic priorities. Monograph. Kyiv: NISD, 2007. 768 p. (in Ukrainian)
9. Amosha, O. I.; Antoniuk, V. P.; Zemliankin, A. I. et al. Activating of innovational activity: the legal and socio-economic support. Monograph. Donetsk: [s. n.], 2007. 327 p. ISBN 978-966-02-4246-3. (in Ukrainian)
10. Liashenko, V. I.; Pavlov, K. V. Nanoeconomics, nanoindustry, nanotechnology: problems and prospects of development and management in the Slavic countries of the CIS. Donetsk: [s. n.]; Murmansk: [s. n.], 2007. 264 p. (The series «Economic Slavic studies»; Vol. 3). ISBN 5-7029-0288-2. (in Russian)

Іванов Михайло Федорович – к.т.н., доцент, завідувач кафедри менеджменту організацій Донбаської національної академії будівництва і архітектури. Наукові інтереси: активізація інноваційної та інвестиційної діяльності підприємств регіону.

Іванов Михаил Федорович – к.т.н., доцент, заведуючий кафедрой менеджмента организаций Донбасской национальной академии строительства и архитектуры. Научные интересы: активизация инновационной и инвестиционной деятельности предприятий в регионе.

Ivanov Myhailo – PhD (Eng.), Associate Professor, Head of the Management of organizations Department of the Donbas National Academy of Civil Engineering and Architecture. Scientific interests: intensification of innovative and investment activities in the region.